

स्नातकोत्तरपरीक्षापाठ्यक्रमः

POST GRADUATE EXAMINATION SYLLABUS

आचार्य - सिद्धान्तज्योतिषम्

ACHARYA – SIDDHANT JYOTISHAM

(Programme Code – AC-SJY)

C.B.C.S.

विकल्पाधारितक्रेडिटप्रणाली

2022-2023

(ज्योतिष-ज्योतिर्विज्ञानविभागः)

वेद-वेदाङ्ग-साहित्यसङ्कायः

Faculty of Ved Vedang Evam Sahitya

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः

MAHARSHI PANINI SANSKRIT EVAM VEDIC VISHWAVIDYALAYA

देवासमार्गः, उज्जयिनी (मध्यप्रदेशः) भारतम्, पिन - 456010, दूरभाषः - (0734) 2526044

Email:- regpsvvp@rediffmail.com, Website:- www.mpsvv.ac.in

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः, उज्जयिनी (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षापाठ्यक्रमः

आचार्य - सिद्धान्तज्योतिषम्

(Programme Code – AC-SJY)

(सी.बी.सी.एस.)

नियमावली

1. पाठ्यक्रमस्वरूपम्-

अयं द्विवार्षिकः पाठ्यक्रमः चतुर्षु सत्रार्धेषु विभक्तो भविष्यति। पाठ्यक्रमेऽस्मिन् प्रतिसत्रार्द्धे षट् पत्राणि भविष्यन्ति। तेषु चत्वारि प्रश्नपत्राणि मूलविषयसम्बद्धानि अनिवार्याणि सन्ति। पञ्चमं पत्रं वैकल्पिकं (CBCS) विद्यते। यत्र चत्वारः विषयाः विकल्पत्वेन प्रदत्ताः सन्ति। तत्र छात्राः स्वेच्छया किमप्येकं पत्रं चित्वा अध्येतुं शक्नुवन्ति। षष्ठं प्रश्नपत्रं सम्प्रेषणकौशलस्य समूहचर्चायाश्च कृते निर्धारितं विद्यते। तृतीयसत्रार्धे षष्ठे प्रश्नपत्रे परियोजनाकार्यं विकल्पेन गृहीतुं शक्यते। तत्र परियोजनाकार्ये अनुवादः पाण्डुलिपिसम्पादनं प्रशिक्षणकार्यं सर्वेक्षणं कार्यस्थलप्रशिक्षणं वा कर्तुं शक्यते। चतुर्थसत्रार्द्धे षष्ठे प्रश्नपत्रे लघुशोधप्रबन्धलेखनं विकल्पेन स्वीकर्तुं शक्यते। पाठ्यक्रमे प्रतिपत्रं पूर्णाङ्काः शताङ्काः(100) निर्धारिताः। तेषु चत्वारिंशदङ्कानाम्(40)आन्तरिकं मूल्याङ्कनं भविष्यति। एवञ्च षष्ठि(60) अङ्कानां बाह्यपरीक्षा(सैद्धान्तिकपरीक्षा) भविष्यति।

2- प्रवेशनियमाः-

आचार्यसिद्धान्तज्योतिषपरीक्षायां वक्ष्यमाणपरीक्षोत्तीर्णः प्रवेशमर्हति

1. विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताकविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/ शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा आचार्यसिद्धान्तज्योतिषपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति।
2. स्नातकस्तरे येन संस्कृतं नाधीतम् आचार्यसिद्धान्तज्योतिषकक्षायां प्रवेशमिच्छति चेत् तस्य कृते संस्कृतसम्भाषणपत्रोपाधिपाठ्यक्रमः अनिवार्यः भविष्यति। सम्भाषणपाठ्यक्रमोऽयं वार्षिकः।
3. आचार्यसिद्धान्तज्योतिष पाठ्यक्रमेण सह एषोऽपि पठितव्यो भविष्यति। संस्कृतसम्भाषणपत्रोपाधिपाठ्यक्रमे उत्तीर्णता आवश्यकी।

3. परीक्षायोजना-

1. आचार्यसिद्धान्तज्योतिषपरीक्षायाः माध्यमः संस्कृतभाषा भविष्यति।

4. प्रश्नपत्रनिर्माणयोजना -

निम्नानुसारं त्रिविधाः प्रश्नाः भविष्यन्ति। तत्र प्रत्येकप्रश्ने एको विकल्पोऽनिवार्यः।

क्रमः	प्रश्नप्रकारः	प्रश्नसंख्या	अंकः	योगः
1	बहुविकल्पीयाप्रश्नाः	5	1	5
2	लघुत्तरीयप्रश्नाः	5	3	15
3	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	5	8	40
4	आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	1	1	40
5	योगः	100

विभागाध्यक्ष

ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

5. ग्रेडिंगपद्धति: श्रेणीनिर्धारणञ्च-

आचार्य-फलितज्योतिषपरीक्षायां परीक्षाफलप्रकाशने ग्रेडिंगपद्धते: अनुसरणं करिष्यते। चतुर्णामिव सत्रार्थानां परिणामानामाधारेण श्रेणीनिर्धारणं भविष्यति।

ELIGIBILITY FOR EXAMINATION:

CONVERSION OF MARKS INTO GRADE AND GRADE POINT			
Latter Grade	Grade Points	Description	Range of Marks (%)
O	10	Outstanding	90 - 100
A+	9	Excellent	80 - 89
A	8	Very Good	70 - 79
B+	7	Good	60 - 69
B	6	Above Average	50 - 59
C	5	Average	40 - 49
P	4	Pass	35 - 39
F	0	Fail	0 - 34
Ab	0	Absent	Absent

Division	Criterion
First Division with Distinction	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree in first attempt with CGPA of 8.00 or above.
First Division	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree with CGPA of 6.50 or above.
Second Division	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree with CGPA of 5.00 or above but less than 6.50 .
Pass Division	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree with CGPA of 4.00 or above but less than 5.00

Equivalent Percentage- CGPAX10

The Maximum Marks per paper is fixed at 100

(If it is less or more than 100, convert it into 100 for grading)

Cumulative Grade Point Average

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजौन (म.प्र.)

Based on the grades obtained in all the subjects registered for by a student, his or her cumulative Grade point Average Semester Grade Point Average (SGPA), Yearly Grade point average (YGPA), and Cumulative Grade Point Average (CGPA) is calculated as follows:

Σ (No. of credits * Grade Point)

SGPA/YGPA/CGPA = -----

Σ No. of Credits

SGPA/YGPA/CGPA is rounded off to the decimal Place.

विभागाध्यक्ष

ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं दैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

परीक्षा-योजना

आचार्य सिद्धान्तज्योतिषम्

(Programme Code – AC-SJY)

प्रथमसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमस्य शीर्षकः	पाठ्यक्रमस्य क्रेडिटमानम्	प्रतिसप्ताह-अध्ययनहोरा	बाह्य परीक्षा	आन्तरिक-मूल्यांकनम्	पूर्णांकः
VVSJ-101	CC 1	भास्करीयग्रहगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-102	CC 2	गोलगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-103	CC 3	आर्यभटीयगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-104	CC 4	ज्योतिषशास्त्रस्येतिहासः	05	5Hrs	60	40	100
VVNY101	EC नव्यव्याकरणम्	लघुशब्देन्दुशेखरः	05	5Hrs	60	40	100
VVSY104	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ104	EC फलितज्योतिषम्	ज्योतिषशास्त्रस्येतिहासः					
VVSS101	EC साहित्य	काव्यप्रकाशः					
	CS(I)	सम्प्रेषणकौशलः (Communication skills)	03	3 Hrs		60	60
	GD(I)	समूहचर्चा (प्रायोगिकम्) (GROUP DISCUSSION)	02	2 Hrs		40	40
		योगाङ्काः	30	30	300	300	600

Note-

CORE COURSE (CC),
ELECTIVE COURSE (EC),
Communication skills (CS),
GROUP DISCUSSION (GD)

- विषयसमूहः CC1, CC2, CC3, CC4, अनिवार्यः वर्तन्ते
- विषयसमूहः EC, अत्र स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः।
- संचारकौशलः (कम्यूनिकेशनस्किल्स) तथा सामूहिकपरिचर्चा (ग्रुप डिस्कशन) सर्वेषां कृते अनिवार्यम्।

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)
C.B.C.S.
आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष
(Programme Code – AC-SJY)
प्रथमसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC1	विषयकूटः - VVSJ-101	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	भास्करीयग्रहगणितम् (प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. भास्करीयसिद्धान्तस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्यपरिचयो भविष्यति। 3.ग्रहणज्ञानेदक्षः भविष्यति। 4.ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)
सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)

ईकाई	विषयः	अङ्काः
ईकाई 01	सिद्धान्तशिरोमणौ मध्यमाधिकारः	12
ईकाई 02	भगणाध्यायः : ग्रहानयनाध्यायश्च	12
ईकाई 03	कक्षाध्यायः	12
ईकाई 04	अधिकमासादिनिर्णयाध्यायः भूपरिध्याद्यध्यायश्च	12
ईकाई 05	स्पष्टाधिकारः	12

भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

1. सिद्धान्तशिरोमणिः, वासनाभाष्यसहिता, चौखम्भासुरभारतीप्रकाशनम्, वाराणसी, 22100।
2. भस्करीयगोलमीमांसा – प्रो. देवीप्रसाद त्रिपाठी
3. सिद्धान्तशिरोमणिःसंपादकः मुरलीधरचतुर्वेदी, प्रकाशकः -

विभागाध्यक्ष

ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजौन (म.प्र.)

Suggested equivalent online courses:1. bit.ly/mpsvvlms**भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधि:**

अनुशासितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:	100
सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)	40
विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)	60
समयः : 03:00 घण्टा	

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
मुहूर्ति, प्राणिनि, संस्कृत एवं वैदिक विज्ञान विभाग
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) प्रथमसत्रार्द्धः			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC2	विषयकूटः - VVSJ-102	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	गोलगणितम् (द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्रासमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/ शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. भास्कारीयसिद्धान्तस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्यपरिचयो भविष्यति। 3. भारतीयत्रिकोणमिति विषयेदक्षः भविष्यति। 4. ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति। 5. गोलाध्यायेवर्णितविषयाणाम् ज्ञानंभविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)			
सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	गोलाध्याये गोलप्रशांसाध्यायत : भुवनकोशाध्यायपर्यन्तम्		12
ईकाई 02	मध्यगतिवासनाध्यायःछेदकाधिकाराश्च		1 2
ईकाई03	ज्योत्पत्तिवासनाध्यायः		12
ईकाई04	गोलबन्धाधिकारः		12
ईकाई05	त्रिप्रश्नवासनाध्यायः		12
भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि			
पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-			
1. गोलाध्यायः, वासनाभाष्य-मरीचिभाष्यसहितम्, पं. केदारदत्तजोशी, मोतीलालबनारसीदास प्रकाशनम्, वाराणसी, 2210011 2. भस्कारीयगोलमीमांसा – प्रो. देवीप्रसादत्रिपाठी 3. सिद्धान्तशिरोमणिःसंपादकः मुरलीधरचतुर्वेदी, प्रकाशकः – सम्पूर्णानंद संस्कृत विश्वविद्यालय वाराणसी ।			

(Handwritten Signature)

(Handwritten Signature)

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

Suggested equivalent online courses:

1. bit.ly/mpsvvlms

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधि:

अनुशंसितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधि:, वाग्व्यवहारविधि:, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:	100
सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)	40
विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)	60
समयः : 03:00 घण्टा	

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधि:/ वाग्व्यवहारविधि:	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स –पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) प्रथमसत्रार्द्धः			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC3	विषयकूटः - VVSJ-103	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	आर्यभटीयगणितम् (तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	1. आर्यभटीयगणितस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. वर्गवर्गविषये दक्षः भविष्यति। 3. प्राचीनभारतीयगणितपरम्परायाः ज्ञानं भविष्यति। 4. ज्योतिषगणितविषयस्यपरिचयो भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	आर्यभटीये गीतिकापादः		12
ईकाई 02	गणितपादः		12
ईकाई03	कालक्रियापादः		12
ईकाई04	गोलपादे लङ्कोदयप्राणानयनपर्यन्तम्		12
ईकाई05	गोलपादे क्षितिज्यानयनतसमाप्तिपर्यन्तम् :		12
भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री- 1. आर्यभटीयम्, परमेश्वराचार्यकृतभट्टदीपिकाभाष्योपेतम्, चौखम्भासुरभारतीप्रकाशनम्, वाराणसी।			
Suggested equivalent online courses: 1. bit.ly/mpsvvlms			
भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1 = 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3 = 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 = 40
	योगः	60

 निभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं दैविक विद्यापीठम्
 दिल्ली

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)
C.B.C.S.
आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष
(Programme Code – AC-SJY)

प्रथमसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC4	विषयकूटः - VVSJ-104	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	ज्योतिषशास्त्रस्येतिहासः (चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/ शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. ज्योतिषवाङ्मय इतिहासस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. ज्योतिषशास्त्रस्य क्रमिकविकासस्य परिचयो भविष्यति। 3. वेदाङ्गज्योतिषस्य ज्ञानं भविष्यति। 4. प्राचीनार्च्यणां एवं कृतिविषये परिचयो भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः:-	100	उत्तीर्णांकाः:-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)
सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)

ईकाई	विषयः	अङ्काः
ईकाई01	ज्योतिषशास्त्रपरिचयः - ज्योतिषशास्त्रस्योत्पत्तिः, ज्योतिषशास्त्रविकासः, ज्योतिषशास्त्रस्य प्रतिपाद्यविषयः, प्राग्वैदिककाले ज्योतिषम्।	12
ईकाई 02	ज्योतिषस्य वेदाङ्गत्वम् - वेदाङ्गज्योतिषम्, महाभारतपुराणादिषु ज्योतिषम् ।	12
ईकाई03	ज्योतिषस्य सिद्धान्तस्कन्धः - प्राचीना; पञ्चसिद्धान्ताः पितामहवसिष्ठरोमकपीलिशसूर्यसिद्धान्ताः, आधुनिकाः सूर्यसोमवसिष्ठरोमकसिद्धान्ताः, शाकल्योक्तब्रह्मसिद्धान्तः ।	12
ईकाई04	प्रमुखसिद्धान्तग्रन्थानां परिचयः - आर्यभटीयम्, शिष्यधीवृद्धिदम्, पञ्चसिद्धान्तिका, ब्राह्मस्फुटसिद्धान्तः सूर्यसिद्धान्तः, महासिद्धान्तः, सिद्धान्तशेखरः(श्रीपतिः, ज्ञानराजः), राजमृगाङ्कः, सिद्धान्तशिरोमणिः (माधवः), सिद्धान्तशिरोमणिः (भास्कराचार्यः), ग्रहलाघवम्, सिद्धान्ततत्त्वविवेकः, लोहगोलखण्डनम्, सिद्धान्तसम्राट्, यन्त्रराजघटना, गोलप्रकाशः, केतकीग्रहगणितम्, ज्योतिर्विज्ञानम् (अर्कसोमयाजि), अर्वाचीनं ज्योतिर्विज्ञानञ्च।	12
ईकाई05	प्रमुखज्योतिर्विदां परिचयः - लगधाचार्यः, आर्यभटः प्रथमः, वराहमिहिरः, लल्लाचार्यः, भास्कराचार्यः (द्वितीयः) ब्रह्मगुप्तः, मुजालः, श्रीपतिः, भोजदेवः, गणेशदैवज्ञः, मुनीश्वरः, कमलाकरभट्टः, वेङ्कटेशकेतकरः, नीलाम्बरः बापूदेवशास्त्री, सुधाकरद्विवेदी, शङ्करबालकृष्णदीक्षितः।	12

भाग-स अनुसंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री- 1. ज्योतिषशास्त्रस्येतिहासः (लोकमणिदाहालः) चौखम्भासुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी। 2. भारतीय ज्योतिष, शङ्करबालकृष्णदीक्षितः, उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थानम्, लखनऊ। 3. ज्योतिर्निबन्धादर्शः, (डॉ. शत्रुघ्नत्रिपाठी) चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।
--

Suggested equivalent online courses:

1. bit.ly/mpsvvlms

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

अनुशंसितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:	100
सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)	40
विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)	60
समयः : 03:00 घण्टा	

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स –पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
लखनऊ (उ.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)
C.B.C.S.
परीक्षा-योजना
आचार्य सिद्धान्तज्योतिषम्
(Programme Code – AC-SJY)
द्वितीयसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमस्य शीर्षकः	पाठ्यक्रमस्य क्रेडिटमानम्	प्रतिसप्ताह-अध्ययनहोरा	बाह्य परीक्षा	आन्तरिक-मूल्यांकनम्	पूर्णांकः
VVSJ-201	CC 1	ग्रहणगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-202	CC 2	गोलगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-203	CC 3	करणगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-204	CC 4	ज्योतिर्विज्ञानम्	05	5Hrs	60	40	100
VVNY201	EC नव्यव्याकरणम्	लघुशब्देन्दुशेखरः	05	5Hrs	60	40	100
VVSY204	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ202	EC फलितज्योतिषम्	फलितविधानम्					
VVSS201	EC साहित्यम्	काव्यप्रकाशः					
	CS(I)	सम्प्रेषणकौशलः (Communication skills)	03	3 Hrs		60	60
	GD(I)	समूहचर्चा (प्रायोगिकम्) (GROUP DISCUSSION)	02	2 Hrs		40	40
		योगाङ्काः	30	30	300	300	600

Note-

CORE COURSE (CC),
ELECTIVE COURSE (EC),
Communication skills (CS),
GROUP DISCUSSION (GD)

1. विषयसमूहः CC1, CC2, CC3, CC4 अनिवार्यः वर्तन्ते
2. विषयसमूहः EC, अत्र स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः।
3. संचारकौशलः(कम्यूनिकेशनस्किल्स) तथा सामूहिकपरिचर्चा (ग्रुप डिस्कशन) सर्वेषां कृते अनिवार्यम्।

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) द्वितीयसत्रार्द्धः</p>			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC1	विषयकूटः - VVSJ-201	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	ग्रहणगणितम् (प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वपिक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/ शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	<ol style="list-style-type: none"> 1. भास्कारीयसिद्धान्तस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्यपरिचयो भविष्यति। 3.ग्रहणज्ञानेदक्षः भविष्यति। 4.ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति। 	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई 01	सिद्धान्तशिरोमणौ त्रिप्रश्नाधिकारः		12
ईकाई 02	पर्वसम्भवाधिकारचन्द्रग्रहणाधिकारश्च :		12
ईकाई 03	सूर्यग्रहणाधिकारग्रहच्छायाधिकारश्च :		12
ईकाई 04	ग्रहोदयास्ताधिकारः श्रृङ्गोन्नत्यधिकारश्च		12
ईकाई 05	ग्रहयुत्यधिकारतसमाप्तिपर्यन्तम् :		12
भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			

विभागाध्यक्ष

ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
 1.सिद्धान्तशिरोमणिः, वासनाभाष्यसहिता,चौखम्भासुरभारतीप्रकाशनम्, वाराणसी, 221001
 2.भस्करियगोलमीमामांसा – प्रो. देवीप्रसाद त्रिपाठी
 3.सिद्धान्तशिरोमणिःसंपादकः मुरलीधरचतुर्वेदी, प्रकाशकः – सम्पूर्णानंद संस्कृत विश्वविद्यालय वाराणसी ।

Suggested equivalent online courses:
 1. bit.ly/mpsvvlms

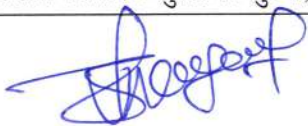
भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुतरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुतरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स –पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 वाराणसी

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) द्वितीयसत्रार्द्धः</p>			
<p style="text-align: center;">भाग-अ परिचयः</p>			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC2	विषयकूटः - VVSJ-202	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	गोलगणितम् (द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तामान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	<ol style="list-style-type: none"> 1. भास्कारीयसिद्धान्तस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्यपरिचयो भविष्यति। 3.भारतीयज्योतिषशास्त्रेवर्णितयन्त्राणांविषयेज्ञानं भविष्यति। 4.ग्रहोदयास्तविषयेज्ञानं भविष्यति । 4.ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति। 5.गोलाध्यायेवर्णितविषयाणाम् भविष्यति। 6. ज्योतिषशास्त्रेवर्णितऋतुनां परिज्ञाने दक्षः भविष्यति। 	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
<p style="text-align: center;">भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु</p>			
<p style="text-align: center;">व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)</p>			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	गोलाध्याये ग्रहणवासनाध्यायः		12
ईकाई 02	उदयास्तवासनाध्यायः		12
ईकाई03	श्रिङ्गोन्नातिवासनाध्यायः		12
ईकाई04	यन्त्राध्यायः		12
ईकाई05	ऋतुवर्णनाध्यायतसमाप्तिपर्यन्तम् :		12
<p style="text-align: center;">भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि</p>			
<p>अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. गोलाध्यायः, वासनाभाष्य-मरीचिभाष्यसहितम्, पं.केदारदत्तजोशी, मोतीलालबनारसीदास प्रकाशनम्, वाराणसी, 221001। 5. भस्कारीयगोलमीमा 6. सिद्धान्तशिरोमणिःसंपादकः मुरलीधरचतुर्वेदी, प्रकाशकः – सम्पूर्णानंद संस्कृत विश्वविद्यालय वाराणसी । 			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

Suggested equivalent online courses:		
1. bit.ly/mpsvvlms		
भाग- द अनुशांसितमूल्याङ्कनविधि:		
अनुशांसितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधि:, वाग्व्यवहारविधि:, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति		
पूर्णाङ्काः:	100	
सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)		40
विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)		60
समयः : 03:00 घण्टा		
आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधि:/ वाग्व्यवहारविधि:	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स –पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) द्वितीयसत्रार्द्धः</p>			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC3	विषयकूटः - VVSJ-203	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	करणगणितम् (तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तामान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	1. केतकीग्रहगणितस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. पञ्चाङ्गनिर्माणे दक्षः भविष्यति। 3. प्राचीनभारतीयगणितपरम्परायाः ज्ञानं भविष्यति। 4. सिद्धान्तज्योतिषगणितविषयस्यपरिचयो भविष्यति। 5. पञ्चाङ्गनिर्माणे बीजसंस्कारेदक्षः भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः	अङ्काः	
ईकाई01	केतकीग्रहगणिते प्रास्ताविकाधिकारः	12	
ईकाई 02	मध्यमाधिकारे आदितः मध्यमगतिदिकसाधनपर्यन्तम्	12	
ईकाई03	मध्यमाधिकारे ग्रहाणामहर्गणभवागतितः समाप्तिपर्यन्तम्	12	
ईकाई04	स्पष्टाधिकारे आदितः च्युतिसंस्कारपर्यन्तम्	12	
ईकाई05	स्पष्टाधिकारे तिथिसंस्कारतः समाप्तिपर्यन्तम्	12	
भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि			
पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-			
1. केतकीग्रहगणितम्, (केतकीपरिमलेन वासनाभाष्येण समुल्लसितम्) डॉ. भास्करशर्मा 'श्रोत्रिय', हंसा प्रकाशनम्, जयपुरम् ।			
Suggested equivalent online courses:			
1. bit.ly/mpsvvlms			
भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स –पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

 विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 उज्जैन (म.प्र.)

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) द्वितीयसत्रार्द्धः</p>			
<p style="text-align: center;">भाग-अ परिचयः</p>			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC4	विषयकूटः - VVSJ-204	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	ज्योतिर्विज्ञानम् (चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्रासमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	<ol style="list-style-type: none"> 1. ज्योतिषवाङ्मय इतिहासस्य परिज्ञानं भविष्यति। 2. ज्योतिषशास्त्रस्य क्रमिकविकासस्य परिचयो भविष्यति। 3. प्राचीनसिद्धान्तानाम् ज्ञानं भविष्यति। 4. प्राचीनार्च्यार्थाणां एवं कृतिविषये परिचयो भविष्यति। 5. ग्रहणेलम्बननातिसम्मिलनोन्मिलान विषये दक्षः भविष्यति। 6. ज्योतिषशास्त्रानुसारं ब्रह्माण्डस्वरूप ज्ञानं भविष्यति। 	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
<p style="text-align: center;">भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु</p>			
<p style="text-align: center;">व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)</p>			
ईकाई	विषयः	अङ्काः	
ईकाई01	ज्योतिर्विज्ञाने प्राचीनसिद्धान्तस्कन्धः	12	
ईकाई 02	गणितस्कन्धे खगोलाधिकारः भूम्यधिकारश्च	12	
ईकाई03	गणितस्कन्धे ग्रहाधिकारः लम्बनाधिकारश्च	12	
ईकाई04	गणितस्कन्धे चन्द्राधिकारतः समाप्तिपत्रम्	12	
ईकाई05	ब्रह्माण्डस्वरूपवर्णनस्कन्धः	12	
<p style="text-align: center;">भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि</p>			
<p>अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ज्योतिर्विज्ञानम्, (अर्कसोमयाजिना विरचितम्) सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, वाराणसी। 			
<p>Suggested equivalent online courses:</p>			
<p>1. bit.ly/mpsvvlms</p>			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधि:

अनुशासितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:	100
सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)	40
विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)	60
समयः : 03:00 घण्टा	

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1 = 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3 = 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 = 40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजकोट (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)
C.B.C.S.
परीक्षा-योजना
आचार्य सिद्धान्त ज्योतिष
(Programme Code – AC-SJY)
तृतीयसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमस्य शीर्षकः	पाठ्यक्रमस्य क्रेडिटमानम्	प्रतिसप्ताह-अध्ययनहोरा	बाह्य परीक्षा	आन्तरिक-मूल्यांकनम्	पूर्णांकः
VVSJ-301	CC 1	ग्रहगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-302	CC 2	ग्रहगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-303	CC 3	करणगणितम् श्रिङ्गोन्नातिगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-304	CC 4	अर्वाचीनं ज्योतिर्विज्ञानम्	05	5Hrs	60	40	100
VVNY 301	EC नव्यव्याकरणम्	वाक्यपदियम्	05	5Hrs	60	40	100
VVYS 304	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ303	EC फलितज्योतिषम्	होराशास्त्रम्					
VVS 304	EC साहित्यम्	नाट्यशास्त्रम्					
	CS(I)	सम्प्रेषणकौशलः (Communication skills)	03	3 Hrs		60	60
	GD(I)	समूहचर्चा (प्रायोगिकम्) (GROUP DISCUSSION)	02	2 Hrs		40	40
		योगाङ्काः	30	30	300	300	600

Note-

CORE COURSE (CC),
ELECTIVE COURSE (EC),
Communication skills (CS)
GROUP DISCUSSION (GD)

1. विषयसमूहः CC1,CC2,CC3,CC4, अनिवार्यः वर्तन्ते
2. विषयसमूहः EC, अत्र स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः।
3. संचारकौशलः(कम्यूनिकेशनस्किल्स) तथा सामूहिकपरिचर्चा(ग्रुप डिस्कशन) सर्वेषां कृते अनिवार्यम्।

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) तृतीयसत्रार्द्धः			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC1	विषयकूटः - VVSJ-301	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	ग्रहगणितम् (प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वपिक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. भास्कारीयसिद्धान्तस्यखण्डनपरिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्यज्ञानेकुशलः भविष्यति। 3. ज्यासाधनविषयेदक्षः भविष्यति। 4. ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई 01	सिद्धान्ततत्त्वविवेके मध्यमाधिकारे आदितः गोलपरिचयपर्यन्तम्		12
ईकाई 02	मध्यमाधिकारे भूभ्रमकथनखण्डनतः समाप्तिपर्यन्तम्		12
ईकाई 03	स्पष्टाधिकारे आदितः ज्योत्पत्तिपर्यन्तम्		12
ईकाई 04	स्पष्टाधिकारे कुण्डप्रकरणतः ज्याऽनयनविधिपर्यन्तम्		12
ईकाई 05	स्पष्टाधिकारे स्पष्टीकरणतः समाप्तिपर्यन्तम् ।		12
भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			

 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 उज्जैन (भ.प्र.)

Suggested equivalent online courses:

1. bit.ly/mpsvvlms

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधि:

अनुशंसितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधि:, वाग्व्यवहारविधि:, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:

100

सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)

40

विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)

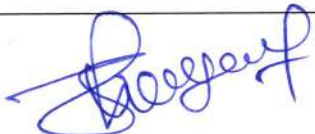
60

समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधि:/ वाग्व्यवहारविधि:	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स –पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) तृतीयसत्रार्द्धः</p>			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC2	विषयकूटः - VVSJ-302	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	गोलगणितम् (द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	<ol style="list-style-type: none"> 1. भास्कारीयसिद्धान्तस्यखण्डनपरिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्यज्ञानेकुशलः भविष्यति। 3. ज्यासाधनविषयेदक्षः भविष्यति। 4. ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति। 5. शृङ्गोन्नति, उदयास्ताविषये ज्ञानं भविष्यति। 6. चन्द्रग्रहणसाधनेज्ञानं भविष्यति। 	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	सिद्धान्ततत्त्वविवेके बिम्बाधिकारः		12
ईकाई 02	छायाधिकारः		12
ईकाई03	शृङ्गोन्नत्यधिकारः		12
ईकाई04	उदयास्ताधिकारः		12
ईकाई05	पर्वसम्भवाधिकारः चन्द्रग्रहणाधिकारश्च		12
भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि			
पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-			
1. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः, वासनाभाष्यसहितः, डॉ. कृष्णचन्द्रद्विवेदी, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः,			
Suggested equivalent online courses:			
1. bit.ly/mpsvvlms			

ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधि:

अनुशासितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधि:, वाग्व्यवहारविधि:, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:

100

सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)

40

विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)

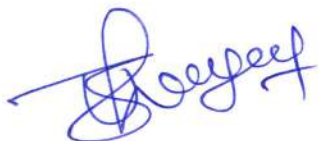
60

समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधि:/ वाग्व्यवहारविधि:	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8=40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजमेरु (रा.प्र.)

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) तृतीयसत्रार्द्धः</p>			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC3	विषयकूटः - VVSJ-303	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	करणगणितम् श्रिङ्गोन्नातिगणितम् (तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	<ol style="list-style-type: none"> केतकीग्रहगणितस्य परिज्ञानं भविष्यति। कमलाकरादी आचार्यस्यमतस्यज्ञानं भविष्यति। प्राचीनभारतीयगणितपरम्परायाः ज्ञानं भविष्यति। ज्योतिषगणितविषयस्यपरिचयो भविष्यति। 	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	केतकीग्रहगणिते पञ्चताराधिकारे आदितः बुधशीघ्रकर्णाङ्कपर्यन्तम्		12
ईकाई 02	गुरुशीघ्रकर्णाङ्कतः समाप्तिपर्यन्तम्।		12
ईकाई03	त्रिप्रश्नाधिकारः		12
ईकाई04	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नती आदितः ज्ञानराजमतपर्यन्तम्		12
ईकाई05	कमलाकरमततः समाप्तिपर्यन्तम्		12
भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री- 1. केतकीग्रहगणितम्, (केतकीपरिमलेन वासनाभाष्येण समुल्लसितम्) डॉ. भास्करशर्मा 'श्रोत्रिय', हंसा प्रकाशनम्, जयपुरम् ।			
Suggested equivalent online courses:			
1. bit.ly/mpsvvlms			
भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1 = 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3 = 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 = 40
	योगः	60

 विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) तृतीयसत्रार्द्धः			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC4	विषयकूटः - VVSJ-304	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	अर्वाचीनं ज्योतिर्विज्ञानम् (चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तामान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. ज्योतिषवाङ्मय आधुनिक परिज्ञानं भविष्यति। 2. ज्योतिषशास्त्रस्य क्रमिकविकासस्य परिचयो भविष्यति। 3. आधुनिकवेधशालाएवंयन्त्राणां ज्ञानं भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	प्रथमोऽध्यायः		12
ईकाई 02	द्वितीयोऽध्यायः		12
ईकाई03	तृतीयचतुर्थाध्यायौ		12
ईकाई04	पञ्चमषष्ठाध्यायौ		12
ईकाई05	सप्तमाष्टमाध्यायौ		12
भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
1. अर्वाचिनज्योतिर्विज्ञानम्, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, वाराणसी।			
Suggested equivalent online courses: 1. bit.ly/mpsvvlms			
भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः			

विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 राजौन (म.प्र.)

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1 = 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3 = 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 = 40
	योगः	60

 विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)
C.B.C.S.
आचार्य सिद्धान्त ज्योतिष
(Programme Code – AC-SJY)
परीक्षा-योजना
चतुर्थसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमस्य शीर्षकः	पाठ्यक्रमस्य क्रेडिटमानम्	प्रतिसप्ताह-अध्ययनहोरा	बाह्य परीक्षा	आन्तरिक-मूल्यांकनम्	पूर्णांकः
VVSJ-401	CC 1	ग्रहगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-402	CC 2	ग्रहणगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-403	CC 3	वेधगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSJ-404	CC 4	दीर्घवृत्तगणितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVNY401	EC नव्यव्याकरणम्	वाक्यपदीयम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSY 403	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ404	EC फलितज्योतिषम्	होराशास्त्रम्					
VVSS404	EC साहित्यम्	नाट्यशास्त्रम्					
	CS(I)	सम्प्रेषणकौशलः (Communication skills)	03	3 Hrs		60	60
	GD(I)	समूहचर्चा (प्रायोगिकम्) (GROUP DISCUSSION)	02	2 Hrs		40	40
		योगाङ्काः	30	30	300	300	600

Note-

CORE COURSE (CC),
ELECTIVE COURSE (EC) ,
Communication skills (CS)
GROUP DISCUSSION (GD)

- विषयसमूहः CC1,CC2,CC3,CC4, अनिवार्यः वर्तन्ते
- विषयसमूहः EC, अत्र स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः।
- संचारकौशलः(कम्यूनिकेशनस्किल्स) तथा सामूहिकपरिचर्चा (ग्रुप डिस्कशन) सर्वेषां कृते अनिवार्यम्।

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) चतुर्थसत्रार्द्धः			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC1	विषयकूटः - VVSJ-401	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	ग्रहगणितम् (प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तामान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/ शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. भास्कारीयसिद्धान्तस्यखण्डनंज्ञास्यन्ति। 2.गोलक्षेत्रस्यपरिचयो भविष्यति। 3.खगोलियपिण्डानां ज्ञानेदक्षः भविष्यति। 4.ज्योतिषेनिहितखगोलविज्ञानस्यपरिचयो भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई 01	सिद्धान्ततत्त्वविवेके त्रिप्रश्नाधिकारे आदितः 94 श्लोकपर्यन्तम्		12
ईकाई 02	95 लोकतः 191 श्लोकपर्यन्तम् ।		12
ईकाई 03	192 श्लोकतः 290 श्लोकपर्यन्तम्		12
ईकाई 04	291 लोकतः 384 श्लोकपर्यन्तम्		12
ईकाई 05	385 लोकतः समाप्तिपर्यन्तम्		12
भाग-स अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि			

 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 राजवैज (म. ए.)

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
1. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः, वासनाभाष्यसहितः, डॉ. कृष्णचन्द्रद्विवेदी, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः,
वाराणसी, 2210011

Suggested equivalent online courses:

1. bit.ly/mpsvvlms

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

अनुशंसितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:	100
सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)	40
विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)	60
समयः : 03:00 घण्टा	

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) चतुर्थसत्रार्द्धः			
भाग-अ परिचयः			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC2	विषयकूटः - VVSJ-402	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	ग्रहणगणितम् (द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/ शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	1. भास्कारीयसिद्धान्तस्य गुणदोषाणां परिज्ञानं भविष्यति। 2. खगोलियक्षेत्रस्य परिचयो भविष्यति। 3. दिग् देश काल विषये दक्षः भविष्यति। 4. ज्योतिषे निहितखगोलविज्ञानस्य परिचयो भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	सिद्धान्ततत्त्वविवेके सूर्यग्रहणाधिकारः		12
ईकाई 02	भग्रहयुत्यधिकारः		12
ईकाई03	पाताधिकारः		12
ईकाई04	महाप्रश्नाधिकारः		12
ईकाई05	ग्रन्थोपसंहाराध्यायः		12
भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि			
अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री- 1. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः, वासनाभाष्यसहितः, डॉ. कृष्णचन्द्रद्विवेदी, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, वाराणसी, 2210011			
Suggested equivalent online courses:			
1. bit.ly/mpsvvlms			
भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि ज्योतिष संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

 विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 राजवेल (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)
C.B.C.S.
आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष
(Programme Code – AC-SJY)
चतुर्थसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC3	विषयकूटः - VVSJ-403	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	वेधगणितम् (तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	1. वेधशालाविषयेपरिज्ञानं भविष्यति। 2. भारतीय जयपुरम्, नवदेहली, वाराणसी, उज्जयिनी, डोंगलादि वेधशालाणाम् इतिहास एवं यन्त्राणां ज्ञानं भविष्यति। 3. प्राचीनभारतीयएवंआधुनिकयन्त्राणांज्ञानं भविष्यति। 4. ज्योतिषवर्णितसृष्टि उत्पत्तिइत्यादिविषयेज्ञानं भविष्यति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)
सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः(60 hours)

ईकाई	विषयः	अङ्काः
ईकाई01	प्रस्तरवेधशालानां परिचयः तेषां यन्त्राणि च - (जयपुरम्, नवदेहली, वाराणसी, उज्जयिनी, डोंगला)	12
ईकाई 02	अर्वाचीनवेधशालाः यन्त्राणि च ।	12
ईकाई03	नक्षत्रमण्डलानि, नक्षत्राणि, द्विकनक्षत्राणि, विकारिकनक्षत्राणि च।	12
ईकाई04	नक्षत्रस्तबकाः, नीहारिकाः, आकाशगङ्गासंस्थानम्, अत्याकाशगङ्गासंस्थानानि	12
ईकाई05	ब्रह्माण्डोत्पत्तिः, सौरमण्डलोत्पत्तिः, प्राच्यार्वाचीनमतम् ग्रहाणां प्राच्यार्वाचीनस्वरूपविमर्शः	12

भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि

पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि

- अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
1. अर्वाचीनं ज्योतिर्विज्ञानम् (श्रीरमानाथसहायः)सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, वाराणसी।
 2. ब्रह्माण्ड और सौर परिवार, (डॉ. देवीप्रसाद त्रिपाठी) परिक्रमाप्रकाशनम्, नई दिल्ली।
 3. प्रस्तरवेधशाला, डॉ. भास्करशर्मा 'श्रोत्रियः', परिक्रमाप्रकाशन, नई दिल्ली।
 4. म.म.सुधाकर द्विवेदी वेधशाला परिचय, श्री कल्याणदत्त शर्मा, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी।
 5. वेधशालावैभवम्, डॉ. विनोदकुमार शर्मा, हंसाप्रकाशन, जयपुरम् ।

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

6. यन्त्र परिचय, डॉ. विनोदकुमार शर्मा, हंसाप्रकाशन, जयपुरम्।

Suggested equivalent online courses:

1. bit.ly/mpsvvlms

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधि:

अनुशासितानां मूल्यांकनविधि:- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति

पूर्णाङ्काः:

100

सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE)

40

विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE)

60

समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1 = 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3 = 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 = 40
	योगः	60

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजकोट (म.प्र.)

<p style="text-align: center;">स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः (विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः) C.B.C.S. आचार्य – सिद्धान्तज्योतिष (Programme Code – AC-SJY) चतुर्थसत्रार्द्धः</p>			
<p style="text-align: center;">भाग-अ परिचयः</p>			
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः- CC4	विषयकूटः - VVSJ-404	सत्रम् -2022-2023
2.	पाठ्यक्रमस्य कूटः/ शीर्षकः	दीर्घवृत्तगणितम् (चतुर्थ पत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(core course)	
4.	पूर्वपिक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोगनवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य बी.ए.(संस्कृत)/शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णो वा एम.ए. संस्कृतपरीक्षायां प्रवेष्टुमर्हति ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	<p>1. ज्योतिषशास्त्रेवर्णितभौतिकविज्ञाने दक्षः भविष्यति।</p> <p>2. गणितशास्त्रे निपुणः भविष्यति।</p> <p>3. खगोले स्थितपिण्डगणितागत आनयने निपुणः भविष्यति।</p>	
6.	क्रेडिटमानम्	5	
7.	पूर्णांकाः-	100	उत्तीर्णांकाः-35
<p style="text-align: center;">भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु</p>			
<p style="text-align: center;">व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः) सम्पूर्णव्याख्यानकालः- षष्टिहोरात्मकः (60 hours)</p>			
ईकाई	विषयः		अङ्काः
ईकाई01	दीर्घवृत्तलक्षणे आदितः 12 सूत्रपर्यन्तम्		12
ईकाई 02	13 तः 24 सूत्रपर्यन्तम्		12
ईकाई03	25 तः 36 सूत्रपर्यन्तम्		12
ईकाई04	37 तः 48 सूत्रपर्यन्तम्		12
ईकाई05	49 तः समाप्तिपर्यन्तम्		12
<p style="text-align: center;">भाग-स अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि</p>			
<p style="text-align: center;">पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनानि</p>			
1. दीर्घवृत्तलक्षणम्, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, वाराणसी, 2210011			
<p>Suggested equivalent online courses:</p>			
1. bit.ly/mpsvvlms			
<p style="text-align: center;">भाग-द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः</p>			

विभागाध्यक्ष
ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासितानां मूल्यांकनविधिः- लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्यांकनम्, साक्षात्कारविधिः, वाग्व्यवहारविधिः, वस्तुनिष्ठप्रश्नः, लघुत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन भविष्यति
 पूर्णाङ्काः: 100
 सततव्यापकमूल्याङ्कनाङ्काः (CCE) 40
 विश्वविद्यालयीयपरीक्षाङ्काः (UE) 60
 समयः : 03:00 घण्टा

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् सततव्यापकमूल्याङ्कनम् (CCE)	कक्षा परीक्षणम्	
	Assignment/ प्रस्तुतिकरणम्/लिखितपरीक्षा/साक्षात्कारविधिः/ वाग्व्यवहारविधिः	
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ – पञ्चबहुविकल्पीयप्रश्नाः	5 × 1= 5
	अनुभाग ब – पञ्च लघुत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं द्विशतशब्दाः (200 words)	5 × 3= 15
	अनुभाग स – पञ्च दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः प्रत्येकं पञ्चशतशब्दाः (500 words)	5 × 8 =40
	योगः	60

 विभागाध्यक्ष
 ज्योतिष एवं ज्योतिर्विज्ञान विभाग
 महर्षि फागुनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 राजौन (राज.)